baletului în primul tablou, sînt doar cîteva momente ale muncii regizorului.

Formulele de simetrie ale partiturii sînt „comentate" vizual de grupurile în continuă mișcare ale baletului. Cu atît mai mult cu cît există referințe la contactele lui Zamolxe cu școala pitagoreică.

Regizorul a studiat și arhitectura sanctuarelor dacice. O corelare *pe verticală* a vizualizării, posibile doar într-un spectacol de televiziune, ar adăuga o nouă dimensiune spectacolului.

În acest cadru de „spectacol total", seducător prin geometrismul său sever, dar și prin momentele de „respiro" (revin la „Exorație") evoluează cele două personaje, Magul (Traian Popescu), și Zamolxe (Mugur Bogdan). Solicitați la maximum, (intonațional, ritmic, formule de vorbire cîntată, ritmată liberă), cei doi interpreți realizează creații viabile, ajungînd la o vizibilă identificare și autodepășire. O rezervă, costumul cam straniu al lui Zamolxe.

Orchestra pregătită de dirijorul Ion Iancu și corul (Emil Maxim) au rezolvat convingător probleme cu care nu s-au mai întîlnit, s-au identificat muzicii, servind-o cu entuziasm.

Mai trebuie pomeniți eroicii mașiniști de la lumini, care, cu mijloace arhaice (cînd o să ne hotărîm, odată, să dotăm teatrele noastre cu aparatura „la zi" ?), au realizat cu strictețe o „partitură" atît de încărcată : ei se numesc Simion Topan — maestru de lumini, Ștefan Măruțeriu — coordonarea tehnică și Filotti Buburuzan — regia tehnică.

Spectacolul Ulysse-Zamolxe de la Cluj deschide o pagină nouă în arta spectacolului de operă românească de care va trebui să se țină seama de acum înainte.

El demonstrează că muzica de azi devine asimilabilă atunci cînd e cuplată cu o concepție vizuală ce face apel la limbajul de azi al artei spectacolului.

Simfonia a IV-a „In memoria lui Nicolae Iorga" de Doru Popovici

de ANTON DOGARU

Doru Popovici ne-a obișnuit cu predilecția sa spre opere omagiale în care a căutat, pe baza gîndirii și sensibilității proprii, să renască memorial cîteva din cele mai renumite personalități ale artei și culturii noastre. Văd în această manieră reunirea, într-o singură modalitate de exprimare creatoare, a talentului său atît în domeniul compoziției cît și ca istoriograf. Întotdeauna, pe acest drum, compozitorul pornește deosebit de impresionat de viața și activitatea personalității pe care caută să o omagieze. „Mi-aduc aminte de ziua mohorîtă în care a venit bunicul meu și a spus părinților mei, cu glasul stins, resemnat, nemaiavînd nimic din virilitatea vocii de bas, altădată atît de expresiv timbrată : „L-au ucis pe Iorga" ...Nu aveam maturitatea să înțeleg mersul evenimentelor. Nici nu eram conștient de faptul că trăiam o epocă de bejenie. despre care istoricii, scriitorii și artiștii vor depune mărturie cîndva. Mai tîrziu am înțeles și am aprofundat semnificațiile acelor vremuri de jale".

Ulterior, Doru Popovici a avut mai multe ocazii să augmenteze aceste impresii întipărite puternic. Umanismul și patriotismul marelui istoric și om de cultură care a fost Nicolae Iorga au constituit dimensiunile principale ale conștiinței cu care compozitorul a pornit la alcătuirea *Simfoniei a IV-a*.

Încă din suita de madrigale, *Dialog cu timpul*, Doru Popovici subliniază că : „primul opus evidențiază un melos tragic, cu intonații de baladă și de bocet, ce în final se înseninează, redînd parcă „acel ceva" al sufletului lui Nicolae Iorga, pur și echilibrat, conștient de rezonanțele peste secole ale sacrificiului său.

„E noapte tîrzie de toamnă, / Profesorul Nicolae Iorga / Își presimte sfîrșitul funest. / Nu este obsedat de-un romantism disperat, / Nici nu simte anxietatea „tristului neant"./Sufletul său se identifică / Cu resemnarea senină în fața morții, / Resemnarea aproape luminoasă / A omului mulțumit de munca fecundă / Ce vibrează-n consonanța cu semnificații olimpiane ale legii morale. / În virtutea căreia frumosul este adevăr și adevărul frumusețe."

Acest text poetic, aparținînd compozitorului, sobru și auster, impresionant prin vibrația circulară a timpului istoric pe care caută să-l fixeze, tratat coral, constituie *secția aurea* a simfoniei.

Din acest motiv eterofonic. Doru Popovici construiește finalul simfoniei, ale cărui culori convingătoare și impresionante, îmbracă haină de frescă. Remarc, în special în aceste pagini, notabila calitate a muzicii de a sugera apoteotic limpezimea sacrificiului omenesc dăruit fără rețineri semenilor.
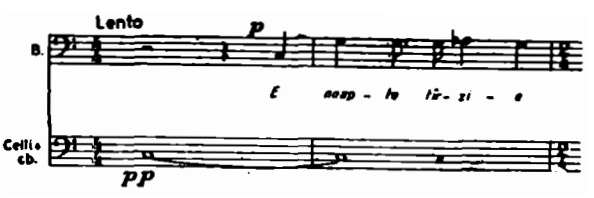
https://biblioteca-digitala.ro
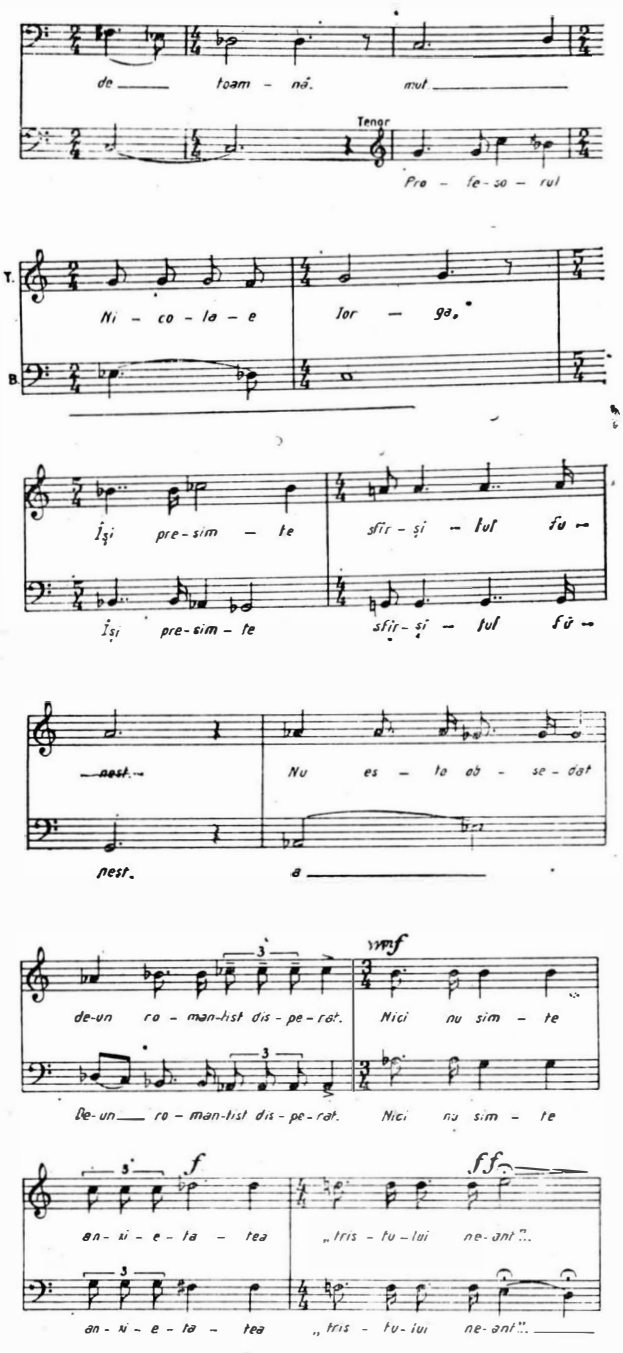
de — toam - nă. mut
Tenor
Pre - fe - so - rul
T.
B.
Ni - co - la - e lor — ga.
Își pre-sim - te sfîr - și - tul fu -
Își pre-sim - te sfîr - și - tul fu -
nest.
Nu es - te ob - se - dat
nest.
a
mf
de-un ro - man-tist dis - pe - rat. Nici nu sim - te
de-un ro - man-tist dis - pe - rat. Nici nu sim - te
f
ff
an - ti - e - te - a „tris - tu - lui ne-ant".
an - ti - e - te - a „tris - tu - lui ne-ant".

Merită să cercetăm sumar și părțile care premerg finalul — muzică gîndită ca pregătire și, într-un fel, ca explicație a acestuia. Lucrarea debutează cu o temă meditativă, evocatoare — expusă de corzile grave, care servește ca material pentru arhitectura unei forme de *passacaglie*.
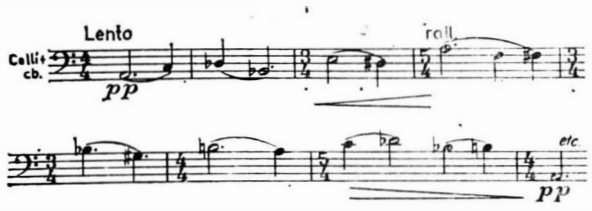
În acest context muzical, compozitorul introduce pe nesimțite o idee melancolică, — avînd profilul unui cîntec lung moldovenesc.
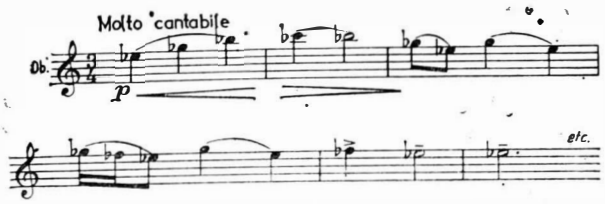
Spre deosebire de planul de expunere, mai mult polifonic, al primei idei, aici constatăm situarea pe un teren omofon bitonal, cu asperități ce țin de ciocniri diatonice.

Dezvoltarea utilizează materiale derivate din teme, al căror profil este dinamizat ritmic — compozitorul încercînd o unificare a celor două planuri tematice. Predomină, în cadrul travaliului, procedeele polifonice, care nu se depărtează, în nici un caz, de materialele tematice ci evidențiază anumite latențe ale acestora, încercînd, așa cum arătam, o unificare a lor.

Repriza reformulează, concis, ideile primare, intenționînd o liniștire ce suspendă, oarecum, întreaga dinamică a secțiunii.

Contrastant prin structură și sens, scherzo-ul median al simfoniei amintește de forma unui *ricercar grotesc* care conduce spre finalul cu cor. Ca elemente de atracție tehnică, semnalăm în *scherzo* utilizarea clusterelor, pe toată întinderea corzilor, un moment de suspens, anacruzic reprizei tematice, precum și proiectarea pe verticala armonică a tuturor elementelor melodice care alcătuiesc profilul celor două teme din *scherzo*.

A patra simfonie semnată de Doru Popovici continuă și adîncește elementele de limbaj simfonic cucerite în cele trei anterioare. Dacă prima simfonie folosea vocabularul modal, a doua pe cel serial iar a treia diatonismul bizantin, în această lucrare compozitorul încearcă o sinteză a limbajelor — sub semnul valorificării creatoare a moștenirii enesciene și acelei aparținînd lui Paul Constantinescu. Ceea ce aduce, în plus, Doru Popovici este, după părerea mea, un spor de cantabilitate — de alură vocală — instrumentația însăși fiind gîndită cu aceste dimensiuni. De aici un conținut în stil bizantin al lucrării care, pe terenul simfonic ales, poate oferi un domeniu de creație deosebit de atrăgător și pe care așteptăm noi reușite ale compozitorului.

https://biblioteca-digitala.ro